

LA INSERCIÓ PROFESSIONAL I SOCIAL DELS JOVES. INTRODUCCIÓ ALS PROGRAMES «TRANSICIÓ» DE LA CEE

Jordi Planas i Coll
(*Universitat Autònoma de Barcelona*)

En aquest article pretenc situar el context social en què s'han desenvolupat els projectes de «transició» de la CEE i què els ha motivat i justificat. També voldria assenyalar la similitud d'aquest context amb el nostre i indicar els aspectes més rellevants d'aquesta experiència de cara a veure-hi la seva utilitat i la possible transferibilitat a casa nostra. No entraré en els resultats més concrets, i per a ells em remeto als documents del mateix programa, una selecció dels quals s'ha publicat recentment.*

1. EL CONCEPTE DE «TRANSICIÓ»

Darrerament es parla sovint de la transició dels joves de l'escola a la vida adulta i al treball, fins al punt que en determinats contextos hom emprà simplement el mot «transició» per a designar aquest passatge.

Per què se'n parla tant? ¿És que abans aquesta «transició» no es produïa? Avui aquesta transició es presenta per a una gran part dels joves com un període de temps sovint llarg, conflictiu i de resultat incert.

De fet s'ha començat a parlar de «transició» quan aquesta és conflictiva,

* Aquest tema està tractat de manera més àmplia en el llibre *De los estudios a la vida activa*, Ed. Jovenut i Societat, Barcelona, 1985, que recull, traduïts, els principals textos d'aquest programa.

quan la inserció professional i social dels joves esdevé un dels principals problemes socials per al nostre món, aquell que anomenem de capitalisme avançat.

El fet de ser jove ha passat, en pocs anys, de ser una virtut socialment reconeguda a ser considerat quasi un defecte, i aquest canvi és degut a la incapacitat de la «societat adulta» per a absorbir les noves generacions.

Però aquesta societat adulta, seguint la lògica que la millor defensa és l'atac, tendeix a carregar la responsabilitat d'aquest fet als mateixos joves, que, ben al contrari, s'hi han trobat sense poder-hi intervenir perquè eren massa joves.

Així hom tendeix a degradar la imatge de la joventut fins a associar-la a la pre-delinquència. Així mateix, mentre que la principal dificultat per a la inserció professional de les noves generacions és la manca de llocs de treball, hom organitza grans debats sobre la poca preparació dels joves, la seva desafecció al treball i el fracàs escolar, per exemple.

Ben al contrari, la realitat és que només la societat *sencera* pot donar una resposta eficaç al fet que la inserció professional i social dels joves s'hagi fet conflictiva i difícil.

En aquest marc, el concepte «transició» i les actuacions per a facilitar-la són el resultat d'intentar que el conflicte que acompanya la dificultat de la societat per a incorporar els joves sigui el menys dolorós possible per als joves i per a la societat.

2. QUÈ CAL ESPERAR I QUINES SÓN LES LIMITACIONS DELS PROJECTES DE «TRANSICIÓ» DE LA CEE

En un document comunitari, referent a l'ocupació juvenil, es diu:

«L'atur juvenil no pot continuar essent imputat únicament al fracàs de la transició de l'escola a la vida activa... La solució s'ha de buscar, sobretot, en estratègies més ambiciosos de reactivació de l'economia i de l'ocupació.»¹

Però els projectes pilot «Transició dels joves de l'escola a la vida activa» neixen d'un Consell de Ministres d'educació dels països comunitaris i, per aquest motiu i perquè a l'escola és on comença la transició, privilegien el paper de les institucions educatives i la seva aportació per facilitar-la.

Tot i que els projectes que componen el programa «Transició» tendei-

1. *La promotion de l'emploi des jeunes (Communication de la Commission au Conseil)*, «COM» (83), 211-final. Bruxelles, 1983.

xen a ampliar el ventall d'institucions i forces socials implicades, especialment en la seva segona fase, de forma coordinada, el seu propi origen desvia els projectes de la rel del problema: la creació de llocs de treball disponibles per als joves.

Aquesta és la principal limitació o el defecte de partença d'aquests projectes; cal tenir-ho present a l'hora de cercar les seves virtuts i la seva utilitat.

Utilitzant un símil mèdic, s'ha de situar aquest programa comunitari fonamentalment en el terreny de la terapèutica i no de la medicina preventiva.

De tota manera, tot i que les limitacions de l'escola de cara a resoldre el problema de la inserció professional i social dels joves són evidents, també és evident que: a) un problema d'aquesta natura s'ha d'abordar a partir d'un sistema combinat de mesures, a partir del conjunt d'institucions i forces socials implicades, entre les quals es basa l'escola, i b) les limitacions del sistema escolar han estat utilitzades massa sovint com a coartada per a no fer res, ni dins ni fora d'ell.

Dins de les limitacions pròpies d'una acció basada fonamentalment en el sistema escolar, els projectes pilot de la CEE són un intent coordinat d'abordar l'aportació del sistema escolar a la solució dels problemes que acompanyen la «transició» d'una manera oberta a la resta de la societat.

Els qui treballem dins del sistema escolar, particularment en l'espanyol, sabem que no és fàcil introduir, en la seva lògica de funcionament, preocupacions externes a ell mateix. Sabem també com és de difícil modificar el sistema educatiu en funció de les necessitats dels joves un cop han deixat l'escola, una escola que funciona amb ben poca preocupació per la utilitat extraescolar del que en ella es fa i s'aprèn.

És tan evident que ben pocs ensenyants, administradors i polítics s'atrevirien a negar que l'escola ha de respondre a les necessitats de la societat, com que són escassíssims els intents d'innovació educativa que tenen realment en compte aquestes necessitats, depassant la pura i simple reordenació interna i el perfeccionisme didàctic.

Els projectes de la CEE palesen, en la pràctica, que molts dels intents més o menys reformistes entorn de l'escola al nostre país són obsolets, ja que no tenen en compte fets tan «forts» i evidents com que la inserció professional i social dels joves és un dels temes socialment prioritaris, i en especial per als que estan a punt de deixar l'escola. Actuar en conseqüència implica, abans que res, fer una ullada al món que ens envolta per resituar les funcions de l'educació escolaritzada tenint en compte els nombrosos canvis tecnològics, econòmics, socials i culturals que s'estan produint.

Aquest és el valor elemental, en el sentit de bàsic, del plantejament dels projectes «Transició».

Però abans d'entrar en les característiques, l'origen institucional i la temàtica específica d'aquests projectes, vegem de manera més sistemàtica quin és el seu context social i el nostre.

3. EL MARC DE REFERÈNCIA

El marc de referència general en el qual cal situar el tema de l'ocupació juvenil, segons una comunicació recent de la Comissió al Consell de la CEE,² és el següent:

1. Malgrat les diverses mesures preses en els darrers anys a tots els nivells administratius per afavorir l'ocupació dels joves, les seves perspectives d'accés al treball s'han degradat, amb la crisi econòmica, més que per a qualsevol altre grup d'edat; la durada de l'atur dels joves també ha augmentat junt amb el seu percentatge.

2. La desocupació juvenil no és un problema imputable a l'escola ni a la formació dels joves; no és un problema limitat als joves que deixen l'escola ni, en conseqüència, únicament al fracàs de la transició de l'escola a la vida activa. És un reflex particularment eloqüent d'un problema més ampli: el de l'estancament econòmic i la feblesa de la creació de llocs de treball.

3. La solució s'ha de buscar sobretot en estratègies més ambicioses de represa econòmica i d'ocupació.

4. La gravetat creixent de la situació dels joves i el risc seriós de marginalitzar parts importants de les noves generacions en la societat de final d'aquest segle reclamen urgentment accions decidides per evitar-ho.

Podem dir que aquest marc de referència podria ser també el nostre; ens pot servir també a nosaltres, tot i que, com veurem tot seguit, encara en pitjors condicions.

2. *La promotion de l'emploi des jeunes (Communication de la Commission au Conseil)*, «COM» (83), 211-final. Bruxelles, 1983.

4. LA INSERCIÓ SOCIAL DELS JOVES ÉS UN DELS PRINCIPALS PROBLEMES SOCIALS AMB QUÈ ENS ENFRONTEM

Des de la meitat de la dècada dels setanta i en íntima relació amb la crisi econòmica i els canvis tecnològics i socials que l'han acompanyada, en els països de l'Europa Occidental preocupen cada cop més els problemes que planteja la inserció professional i social dels joves que acaben o abandonen els seus estudis.

A l'època d'expansió econòmica era quasi automàtic l'inseriment social dels joves, en deixar l'escola, a través de la institució Empresa com a manera primordial i «garantida» d'inseriment del jove en la vida adulta o a través d'altres mitjans.

Avui això ja no succeeix de forma generalitzada ni tan automàtica. D'una banda, l'atur juvenil, dins d'una situació general de crisi econòmica i desocupació, augmenta més que proporcionalment respecte a l'atur en general, i, de l'altra, el període d'inactivitat o d'instabilitat en el treball un cop deixada l'escola es va ampliant per a amplis sectors de joves.

El tema de l'atur juvenil amb les seves conseqüències respecte a la inserció social de les noves generacions té dues dimensions principals, ambdues importants però cada una amb la seva especificitat: la quantitativa i la qualitativa.

4.1. La dimensió quantitativa del problema

L'atur en general, i l'atur juvenil en particular, és un dels problemes socials interns més greus amb els quals s'enfronta actualment l'anomenat «món occidental». En termes quantitativs, si agafem com a punts de referència la CEE, Espanya i Catalunya per anar d'allò més gran al més petit, tenim que:

A la CEE:³ dels 12 milions d'aturats que hom comptabilitza a la comunitat l'any 1981, més de 4,7 milions (el 39,17 % de l'atur total) no tenen encara 25 anys. La situació varia d'un Estat membre a l'altre, però, mentre l'atur dels adults volta l'11 %, el dels joves depassa el 20 %. Men-

3. *Exposé sur l'évolution sociale. Année 1983.* Document publicat per la comissió de les comunitats europees. Brussel·les-Luxemburg. Març 1984, 23-51.

— *La promotion de l'emploi des jeunes «COM»* (83), 211-final. Brussel·les, 22-IV-1983.

tre que a la CEE els joves no representen més que el 20 % de la població activa total, en canvi representen al voltant del 40 % de l'atur total registrat.

A més a més, també segons fonts comunitàries, la durada mitjana de l'atur juvenil augmenta al mateix temps que augmenta l'atur.

A Espanya:⁴ d'un total de 2.038.500 aturats, 1.101.300 tenen menys de 25 anys. O sigui que més de la meitat dels aturats són joves en el sentit estadístic de la paraula. A més, dins de la població activa juvenil la taxa d'atur és molt superior a la mitjana, aproximant-se perillosament al 50 %. Tot i que oscil·la segons les zones de l'Estat, depassa de molt, a tot arreu, la mitjana d'atur en general.

A Catalunya:⁵ d'un total d'uns 441.000 aturats, uns 219.000 són joves. Com podem veure, la grandària del problema, amb oscil·lacions, es manté, i es referma, si constatem que el 42,14 % dels actius joves no tenen feina. I pel que fa a les característiques d'aquest atur, són, segons recull M. Ludevid,⁶ iguals o pitjors que les dels adults. Pel que fa a la durada, «no és per als joves sensiblement inferior a la dels adults sense feina. En el primer tram de l'edat ben al contrari»; i en referència a la cobertura de l'atur per la Seguretat Social la situació dels joves és netament pitjor, especialment per als menors de 19 anys.

En aquest trajecte des de les grans xifres i la distància de la CEE fins a Catalunya, tot passant per Espanya, constatem que el problema de l'ocupació juvenil es reforça i creix junt amb la taxa global d'atur, que a Catalunya està per sobre de la mitjana espanyola.

Constatem, doncs, com dèiem abans, que el problema de l'ocupació juvenil és un dels problemes amb els quals avui s'ha d'enfrontar qualsevol política social.

4.2. La dimensió qualitativa de l'atur juvenil

Pel que fa als aspectes qualitatius de l'atur juvenil, cal subdividir-lo en tres apartats:

A) L'especial transcendència de la situació d'atur quan afecta grups d'edat joves.

4. EPA Avenç informatiu. Abril, maig, juny, 1982.

5. EPA Avenç informatiu. Abril, maig, juny, 1982.

6. Ludevid, M., «Ocupació i atur juvenil a Catalunya» a *La joventut a la Catalunya dels 80*, Diputació de Barcelona, 1983.

B) Els diversos tipus de joves i com es veuen afectats, ja que el fenomen no és homogeni ni depèn exclusivament de l'edat.

C) Les connotacions psicològico-culturals i els canvis en el caràcter de la inserció professional i social dels joves que l'actual context està provocant o té com a marc de referència.

4.2.A) *La transcendència de la situació d'atur en grups d'edat jove.*

Tot i que podríem dir que els joves, en no tenir responsabilitats familiars i en ser «joves» (virtut que comença a deixar de ser-ho), pateixen menys de forma individual la situació d'atur, i encara que creguem que tenen tot el futur per endavant, és precisament aquest fet, el de tenir tot el futur per endavant, el que fa especialment greus les conseqüències del seu atur junt a les circumstàncies en què aquest es dona.

En gran part l'atur juvenil és un atur en espera de primera ocupació o sense haver tingut una ocupació estable, i es dona en l'edat en què la persona s'ha de plantejar la seva inserció social autònoma, que caracteritza la seva vida adulta.

El fet que la nostra societat es mostri incapaç d'absorbir amplis sectors juvenils, donant-los un lloc, pot tenir especials repercussions de cara al futur de la nostra societat. La no-integració d'amplis sectors juvenils pot tenir greus conseqüències de desinserció o desarrelament, que precisament per l'edat dels afectats podem patir durant molt de temps.

És força diferent, en molts aspectes, el desarrelament que provoca l'atur entre poblacions que no han tingut experiències d'inseriment sòcio-laboral estable que entre les que n'han tingut.

A més a més, en el terreny polític, les dificultats en la inserció social dels joves comporten sovint un desarrelament que afecta el conjunt de la societat en tant que introdueix un factor d'inseguretat que pot afectar el mateix sistema democràtic, dins d'una dinàmica de marginació-reacció-repressió que, quan afecta sectors importants d'una franja d'edat i es concentra en certes zones, pot tenir conseqüències difícils de preveure.

També en el terreny polític aquesta situació pot dificultar la identificació de parts importants de les noves generacions amb la problemàtica nacional catalana i les seves institucions de govern, amb tot el que això significa.

4.2.B) *Els diversos tipus de joves i com se'n veuen afectats.*

Aquest fenomen no afecta de manera uniforme tots els joves, ja que els joves no són un conjunt homogeni. Segons la seva classe social, segons el seu sexe, segons el lloc on viuen, els estudis que hagin fet, els problemes

que han d'enfrontar en la seva inserció a la vida adulta són diferents i més o menys greus.

De tota manera, els joves es caracteritzen per un conjunt de comportaments i idees que permet parlar de la joventut com a grup unit pel trànsit cap a la vida adulta, avui fortament marcat per la manca de perspectives que els ofereix la societat i la desesperació que els provoca aquesta marginació de la societat, que és quasi exclusivament adulta.

No tots els joves acaben patint l'atur, però tots o quasi tots tenen consciència de l'amenaça de l'atur.

Com a grup d'edat, en general troben majors dificultats en la seva inserció social que fa uns anys.

— Els joves, com hem vist abans, suporten una part desproporcionada de la contracció del volum d'ocupació.

— Sovint es veuen arraconats en un «mercat secundari de treball», on l'ocupació és menys segura i les possibilitats de promoció menys nombroses.

— La cobertura d'aquest atur, que permetria, si més no, la independència econòmica del jove, és molt inferior a la de la mitjana.

Però dins d'aquesta situació general la nostra societat tendeix a penalitzar sobretot els grups menys protegits i menys competitius. El fet de ser jove, com hem vist, ja comporta un primer grau de penalització, però dins dels joves cal contemplar com a mínim quatre factors que augmenten o disminueixen aquest handicap de partença: 1r.) el nivell d'estudis, 2n.) el sexe, 3r.) l'origen social i 4t.) el lloc de residència.

Són moltes les combinacions d'aquestes quatre variables i són evidents les interaccions entre elles, però, simplificant, podem dir: el fet de ser dona, el fet de néixer en una família econòmicament i socialment de nivell baix, el fet de tenir un baix nivell d'estudis o de no tenir-ne, el fet de viure en una zona rural suburbana, on els estímuls i la qualitat del medi són baixos, si no negatius, són dificultats o discriminacions afegides a la de ser jove.

4.2.C) *Les connotacions psicològico-culturals.*

El creixent atur juvenil, amb la incertesa i la pèrdua d'expectatives que comporta, està provocant o en tot cas acompanya importants canvis en les actituds dels joves respecte al seu futur en general i al treball en particular.

Està variant el caràcter del que, per a la societat i sobretot per als jo-

ves, s'entén com a inserció i com a marginació social. Aquests canvis d'actitud afecten, però, de forma diferenciada els diversos grups de joves, i, tot i que hom ha començat a analitzar-los, els processos ens són encara força desconeguts, malgrat la seva evident presència.

Segons l'informe Schwartz,⁷ els principals canvis de valors que s'estan produint entre els joves es poden recollir en dos aspectes:

1. *No refusen el treball però el dessacralitzen*: excloent-lo d'entre els valors «clau» del seu sistema de valors.

2. *Posen en discussió la nostra cultura, en volen una de menys elitista i menys sofisticada*: cerquen una nova cultura que, massa sovint, només iniciatives de tipus comercial tenen en compte.

Si bé encara ens és difícil interpretar aquest fenomen, en tot cas és indicador d'un canvi social important on potser cal remarcar que la inserció social no es redueix a la inserció professional i que sovint no es troba ni tan sols entre els factors principals.

Des de l'òptica de la nostra societat, cal situar la lluita contra l'atur juvenil i els seus efectes dins del marc més ampli de la inserció social dels joves, de la recuperació i el reconeixement del seu paper dins de la societat no exclusivament a través del treball.

De tota manera, la inserció professional continua essent un factor important i sovint una condició «prèvia» per a un inseriment més ampli.

En aquest sentit hom no pot substituir la inserció professional per altres de més o menys ocioses. No podem simplement esperar que els joves tinguin la paciència de veure arribar la fi de la crisi i la consegüent millora de les seves perspectives d'ocupació. Els joves que no aconsegueixen integrar-se en algun tipus de vida laboral durant un període llarg després d'acabar els seus estudis, a més de patir-ne les conseqüències econòmiques, corren el perill d'un distanciament irreversible del món del treball. Això fa que fins i tot, en freds termes econòmics, si no s'hi posa solució a curt termini, al cost social directe de l'atur juvenil haurem d'afegir un cost econòmic a llarg termini: la pèrdua de recursos humans per a la nostra economia i la nostra societat.

Aquest perill s'agreuja en el cas dels grups o sectors que tenen menys suport social psicològic i econòmic, que a més a més sovint es concentren en zones de misèria econòmica i social generalitzades, que són les víctimes obligades de la recessió a tots nivells, amb el risc de caure dins de la delinqüència.

7. Schwartz, B., *L'insertion professionnelle et sociale des jeunes*, La Documentation Française, Paris, 1981.

D'altra banda, hom pot dir també que hi ha hagut un canvi d'actitud de la «societat adulta» respecte als joves que no ha fet més que agreujar la situació dels joves a través de les relacions dins de la família, en la selecció de personal, etcètera.

Ésser jove ha estat fins fa pocs anys un valor reconegut socialment; actualment, ben al contrari, s'associa el fet de ser jove a la marginació i sovint a la pre-delinquència.

5. ELS PROJECTES PILOT SOBRE LA «TRANSICIÓ DELS JOVES DE L'ESCOLA A LA VIDA ACTIVA»

5.1. *El seu naixement*

En un context semblant, encara que menys greu, l'any 1976 el Comitè d'Educació de la CEE va acordar donar una importància primordial al tema «Transició dels joves de l'escola a la vida activa». Aquest acord es va traduir, cap a final del mateix any 1976, en la Resolució del Consell i dels ministres d'educació en el seu si, referent a les mesures a prendre a fi de millorar la preparació dels joves per a la vida laboral i facilitar la seva transició de l'escola a la vida activa.⁸

La principal iniciativa que apuntava aquesta Resolució va ser l'encetament d'un programa d'acció experimental amb 28 projectes aprovats inicialment, que després incloïen el triple de subproductes autònoms i diferents, o sigui uns vuitanta. La durada d'aquest primer programa ha estat de cinc anys (1977-1982). (Vegeu en el quadre la distribució per temes i països.)

Aquest primer programa experimental es va centrar en sis temes prioritaris. Cada projecte del programa havia de tenir un o diversos o tots els temes del programa, que eren:

a) Exigències d'instrucció i de formació dels joves que un cop abandonada l'escola tenen dificultats per a trobar i mantenir un lloc de treball que els satisfaci i els ofereixi possibilitats de realització personal, així com les mesures apropiades per a obviar tal dificultat.

b) Problemes derivats de l'escassa motivació de molts joves enfront de la instrucció i el treball i mesures que es poden prendre per esperonar l'interès i la participació.

c) Elaboració i posada a punt d'accions específiques adreçades:

8. Butlletí de la CEE. Supplement 12/76: «Dagli studi alla vita attiva».

Tipologia dels projectes, segons temàtica, en els diversos països de la CEE en la 1a. etapa

Temàtica *	Bèlgica	Dina- marca	Alemanya	França	Irlanda	Itàlia	Luxem- burg	Holanda	Regne Unit
a) i b)	—	5	1	10	1	5	1	—	2
c)	1	—	2	—	—	—	—	—	3
d)	—	—	2	1	1	4	—	—	—
e)	1	1	—	—	1	7	—	5	1
f)	—	1	1	4	—	2	—	—	1

Font: CENSIS.

* Fa referència als sis temes prioritaris del 1r. programa «Transició» de la CEE tal com es recullen en aquest article.

— A garantir a les noies les mateixes possibilitats pel que fa a la instrucció.

— A assistir els joves immigrants.

— A promoure accions adequades per a determinades categories que presenten problemes específics, com els joves minusvàlids físics i mentals.

— A realitzar un procés continu d'orientació escolar i professional centrat principalment en els períodes en què s'han de realitzar opcions decisives, que comprngui els darrers anys de l'escolaritat obligatòria i el període de la formació no obligatòria; es tindrà especial cura en la cooperació entre els responsables de l'ensenyament, de l'orientació, de la formació i de l'ocupació.

— A millorar la preparació professional en els últims anys del període de l'escolaritat obligatòria i durant el període de la formació no obligatòria, en particular mitjançant la promoció de la cooperació entre el sector de la instrucció i el del treball.

— A promocionar mesures adreçades a millorar la formació inicial i permanent dels ensenyants, a fi que puguin preparar millor els joves per a la vida activa.

L'objectiu últim d'aquests projectes és el de proporcionar elements per a l'avaluació i el desenvolupament de les polítiques nacionals, ja que la CEE, segons el tractat de Roma, no té competències supranacionals en matèria d'educació.

Però el primer programa «Transició» ja ha acabat i ja se n'ha fet un

balanç i se n'han tret unes conclusions,⁹ que han servit, entre d'altres coses, per a definir el segon programa de projectes «Transició», que es va iniciar a la tardor de 1983.

Les conclusions del primer programa es recullen àmpliament en l'article de G. Welbers,¹⁰ com he dit ja en el primer punt d'aquest article. Jo aquí em limitaré a enunciar-ne la temàtica i a indicar aquelles que l'equip coordinador central va considerar claus per a continuar el programa d'acció experimental, o sigui, per a iniciar-ne la segona fase.

Han estat quatre les grans conclusions de l'experiència de la primera fase d'aquests projectes pilot, o potser seria millor dir les condicions, potser mínimes, per a l'èxit de les actuacions encaminades a facilitar la transició dels joves de l'escola a la vida activa:¹¹

1a. Han d'estar vinculades a un mitjà territorial concret en les vertents econòmica, política, administrativa, social i cultural. Aquesta primera conclusió s'ha traduït, en la segona fase (o segon programa «Transició»), en l'exigència de definir, en cada un dels projectes, el territori de referència, el que s'ha anomenat genèricament districte.

2a. Encara que prenguem com a punt de referència l'escola o el sistema educatiu, s'ha de superar la lògica de les polítiques separades. Al tema de la inserció professional i social dels joves, se li ha intentat donar respostes més o menys parcials des de múltiples àrees de decisió política (cultura, treball, ensenyament, joventut, sanitat, justícia...).

Aquest fet configura una panoràmica en la qual els múltiples centres de decisió aborden només un aspecte del tema i mai no el jove com un tot; a més, sovint es fa de forma descoordinada i amb recursos escassos i, evidentment, dividits.

Aquesta conclusió s'ha traduït, en la segona fase, en l'exigència de constituir un consell social amb la participació de les diferents administracions i forces socials presents en un territori («districte»), per a cada un dels projectes.

9. Les conclusions d'aquest primer programa estan recollides en un seguit d'informes sota el nom de *Rapport final du programme*, Bruxelles, 1983. La part A d'aquest *Rapport final...*, que és el *Rapport de Synthèse*, està traduït al castellà i ha estat editat per Publicacions de Joventut i Societat, Barcelona, 1985.

10. Vegeu en aquest mateix número de «Papers» l'article «Fer front a la transició de l'educació a la feina. Un problema cada vegada més complex per als joves», de G. Welbers, coordinador general del programa «Transició» de la CEE.

11. Vegeu Welbers, G., «De la escuela a la vida: el primer programa de las Comunidades Europeas referente a esta etapa de transición de los jóvenes»; en el llibre col·lectiu *Innovación tecnológica, cambios organizativos y formación*, ICE de la Universitat Autònoma de Barcelona. Barcelona, 1984.

3a. S'ha de superar l'abstracció que implica el concepte de jove per donar una resposta diferent als diferents tipus de jove. Això s'ha traduït, en la segona fase, en flexibilitat respecte a la quantitat i els tipus de recursos i a les actituds i actuacions amb els diferents grups de joves.

4a. S'han d'establir instruments per al travessament i difusió de l'experimentació i, sobretot, per a la seva traducció o reflex en la política educativa «normal».

Això s'ha traduït, en la segona fase dels projectes pilot, en l'obligatòria presència d'un representant qualificat de l'Administració que té com a tasca la de traduir els resultats de l'experimentació en iniciatives polítiques i institucionals dins del règim habitual.

A més d'aquestes grans conclusions hi ha hagut molts més resultats de grandària i importància ben diversa, des de la formulació de les línies mestres per a l'orientació escolar i professional i la definició de les característiques de la professionalitat dels ensenyants adients per a formar per a la transició, fins a múltiples resultats a nivell de suport tecnològic per a la realització quotidiana de les tasques de formació per a la transició (manuais d'informació per a joves, elaboració de criteris per a redefinir una branca de formació professional, etcètera).

5.2. *El segon programa «Transició»*

Vegem, per acabar, quines són les línies de treball prioritàries proposades en la segona fase dels projectes «Transició», iniciada el 1983. Conèixer-les ens servirà per a entendre millor tant els resultats de la primera fase com les perspectives de la CEE en aquest programa d'acció.

Les d'aquesta segona fase, que tenen també com a finalitat última la d'influir en les polítiques de cada un dels Estats membres, giraran entorn dels següents eixos:¹²

«a) Utilització de l'entorn extraescolar com a medi educatiu, permetent, tant als joves com als ensenyants, l'experiència del món del treball, la comprensió dels mecanismes socials i la pràctica de les seves capacitats en relació a la seva vida individual i social.

»b) Participació d'adults, inclosos pares, empresaris i sindicalistes, en activitats desenvolupades a l'escola, amb la finalitat d'augmentar la com-

12. Resolució del Consell, 12 de juliol de 1982. Diari oficial de la CEE del 18 de juliol de 1982.

premsió del paper dels centres educatius i d'ajudar les escoles en la seva tasca de preparació dels joves per a la vida adulta. A això cal afegir un diàleg permanent amb una sèrie de grups socials, inclosos els pares i els *partenaires* socials, amb la finalitat que els joves adquireixin els coneixements i les capacitats bàsiques per a enfrontar-se a la vida adulta.

»c) Un mètode coordinat per a proporcionar informacions i orientació sobre les possibilitats que s'ofereixen als joves en acabar la seva escolarització; desenvolupament d'una orientació sistemàtica, dels joves del grup d'edat compresa entre els 14 i els 18 anys, sobre les futures oportunitats professionals, així com sobre les possibilitats d'educació i de formació complementària.

»d) Desenvolupament d'una cooperació pràctica entre els responsables de l'educació, «agències d'ocupació» i serveis socials, així com amb altres organismes que actuen en aquest sector, amb la finalitat d'assegurar una experiència directa de treball, una experiència simulada de treball amb la participació de la indústria o experiències de treball en organismes locals, i la utilització en general del medi local com a medi d'ensenyament.

»e) Desenvolupament de sistemes de certificació o d'unitats de valor suficientment elàstiques, per a admetre tota la varietat d'experiències que és important d'adquirir en l'etapa de transició, compresa l'experiència adquirida de manera formal o informal en un medi extraescolar.

»f) Desenvolupament de cursos de formació permanent i elaboració de polítiques de personal adreçades a permetre al personal docent d'adaptar-se, tant individualment com col·lectivament, a les noves prestacions que se li exigiran, i instauració d'una cooperació amb el personal d'organismes d'instrucció postescolar, així com el de la indústria, el comerç o l'agricultura.»

Amb aquesta descripció esquemàtica del caràcter, el contingut i els resultats dels «Projectes pilot per a la transició dels joves dels estudis a la vida activa» espero haver completat la seva presentació i la del seu context social. Espero també haver col·laborat a mostrar-ne la utilitat i transferibilitat a la nostra realitat, en el moment que s'apropa la nostra integració a la CEE i haurem de plantejar-nos la nostra incorporació a aquests i d'altres programes comunitaris.